

xong cái tùy bút này, tôi đặt tên cho nó là “**Nghĩ Muộn**”. Đây tôi đưa anh đọc và nhờ anh tìm cách đưa cho một nhà xuất bản nào đáng tin cậy in giúp tôi”.

Cầm trong tay tập “**Bản thảo Nghĩ Muộn**” tôi hiểu đây là một sự trao gửi bạn bè chân tình thật xúc động. Anh Khải là bậc đàn anh, hơn tôi 6 tuổi. Đối với tôi, sự trao gửi này là một sự tin cậy rất đáng trân trọng anh dành cho tôi, tuy tôi tiếp xúc và gần gũi anh chưa lâu. Tôi cẩn trọng cân nhắc và cuối cùng chọn một Tạp Chí có uy tín, được nhiều trí thức có tên tuổi cộng tác. Người phụ trách nói có thể sẽ dành một “**Phụ trương**” để đăng tập tùy bút của anh Nguyễn Khải. Tôi cũng thận trọng chưa gửi cho họ tập “**Bản thảo Nghĩ Muộn**” thì anh Khải đến thăm tôi, mặt rất buồn :”**Hồng mắt rồi anh TL ơi, tôi rất xin lỗi anh. Anh cho tôi rút lại lời đề nghị với anh. Có chuyện nhay cảm khó nói, sau khi dẫn đo cân nhắc tôi thấy chưa thể xuất bản “Nghĩ Muộn” được anh ạ. Chắc anh cũng quá hiểu và thông cảm với tôi thôi**”.

Tôi biết là anh rất “đau” nên chỉ nói mấy câu an ủi và đứng lên, định đi lấy tập “**Bản thảo**” mà tôi cất kỹ trong tủ sách. Anh Khải ngăn lại : “**Không anh cứ giữ kỹ cho tôi, rồi khi có thể anh in giúp tôi**”. Như có một luồng điện chạy dọc sống lưng, tôi linh cảm một điều không hay sẽ xảy ra. Khi anh ôm nặng, tôi vào thăm, anh nắm chặt tay và gắng mở nụ cười. Tôi cố kìm nước mắt. Sau khi anh qua đời, tôi mời cả ba cháu con trai và con gái anh đến nhà, trang trọng trao lại tập “**Bản thảo Nghĩ muộn**” được xem như một di sản của gia đình mà anh để lại. Thế rồi không hiểu từ đâu mà có tùy bút “**Đi tìm cái tôi đã mất**” của Nguyễn Khải xuất hiện trên mạng, hình như đã có sách in, có bình luận, nhận xét... nội dung có chỗ i hết như “**Nghĩ Muộn**”, có chỗ không, theo trí nhớ của tôi. Vì không còn trong tay “**Bản thảo Nghĩ Muộn**” nên

tôi không thể nói cụ thể được.

Ông Sáu Dân trầm ngâm, rồi nói là ông cũng đã đọc “**Đi tìm cái tôi đã mất**”, ông hỏi tôi lý do mà anh Khải rút lại chuyện cho xuất bản mà tôi nghĩ là chắc Ông cũng đã biết, nên tôi chỉ thưa một câu “**cũng như những người cầm bút khác thôi, nỗi lo con cái bị trừ giập, bị khống chế, bị đàn áp, có khi khá tinh vi, có khi khá trắng trợn. Đó là “Chuyện thường ngày ở huyện” mà Anh!**”. Ông thờ dài, không nói gì thêm.

Đám tang anh Khải ông đến rất sớm. Tôi đón ông ở bậc thềm nhà tang lễ ở Phạm Ngũ Lão, vừa bước lên bậc thềm ông vừa nói : “**Anh ghi giúp tôi mấy dòng lên sổ tang để tôi ký**”. Tôi hỏi “**thưa anh, thế anh định ghi những gì**”. Ông dừng lại, nói rất nhanh : **anh nghĩ tôi cần phải ghi gì thì anh viết, vì anh biết về anh Khải hơn tôi, và cũng hiểu là tôi nên viết những gì**”. Rồi, ông đi thẳng đến thấp hương, chia buồn với gia chủ, nói chuyện với Nguyễn Hữu Thịnh, Chủ tịch Hội Nhà Văn, Nguyễn Duy, bí thư chi bộ của chúng tôi - một số văn nghệ sĩ về hưu, trong đó có anh Khải và vài anh khác nữa, có cả tôi và Nguyễn Trọng Huân- người kiến trúc sư tài hoa đã từng theo ông đi một số nơi theo yêu cầu của ông Sáu. Huân ở trong một căn hộ chật hẹp trên tầng năm của một chung cư cũ, từng mời ông Sáu Dân đến “**nhậu**” với mấy anh em và ông vui vẻ nhận lời, một buổi “**nhậu**” rất vui, để lại đậm nét trong chúng tôi về “**phong cách Sáu Dân**”. Nguyễn Duy đang là người chuẩn bị và tổ chức tang lễ anh Khải.

Căng óc khi bước đến bàn để sổ tang, tôi nghĩ rất lung về những gì mà Sáu Dân cần ghi như tôi đã hiểu về Ông, và về người bạn quý mến của tôi vừa nằm xuống. Viết xong thì Ông cũng vừa bước đến. Ngồi xuống ghế, ông đọc rất chăm chú, chỉnh sửa vài dấu phẩy rồi thận trọng cầm bút ký. Thở phào nhẹ nhõm tôi tiễn Ông ra xe sau khi đã bắt tay Hữu Thịnh, Nguyễn Duy... Chuyện Ông yêu cầu lãnh đạo thành phố dành đất cho mộ nhà văn Nguyễn Khải, nếu “**đã hết**” thì thì lấy “**suất dành cho tôi**” để thay vào” thì Nguyễn Duy đã có dịp kể, tôi không nhắc lại.